

針對泰國國際學校小學生學習「漢語拼音」之教學法

Mrs. Shu-Chuan Chen

此論文為朱拉隆功大學文學院東語系漢語專業
中文（作為外語教學）碩士國際課程研修內容之一部分

二〇〇七學年度

版權所有者：朱拉隆功大學

วิธีการสอนสัทอักษรภาษาจีนกลางระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย

นางชู-จวน เฉิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ ภาควิชาภาษาตะวันออก
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

500313

論文題目 針對泰國國際學校小學生學習「漢語拼音」之教學法
研究生 Mrs. Shu-Chuan Chen
專業名稱 中文（作為外語教學）碩士國際課程
導師 Assistant Professor Jintana Thunwaniwat Barton, Ph.D.
副導師 Professor Peng Zongping, Ph.D.

此論文獲朱拉隆功大學文學院核准為碩士研修內容的一部分

Theraphan Luangthongkum 文學院院長
(Professor Theraphan Luangthongkum, Ph.D.)

論文答辯委員會

Zhshjie 主任委員
(Associate Professor Zhang Shujie)

Jintana Thunwaniwat Barton 導師
(Assistant Professor Jintana Thunwaniwat Barton, Ph.D.)

Peng Zongping 副導師
(Professor Peng Zongping, Ph.D.)

Prapin Manomaivibool 委員
(Associate Professor Prapin Manomaivibool, Ph.D.)

ชู-จวน เฉิน: วิธีการสอนสัทอักษรภาษาจีนกลางระดับประถมศึกษาของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย (針對泰國國際學校小學生學習「漢語拼音」之教學法) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. จินตนา ชันวานวิวัฒน์ บาร์ตัน, อ. ที่ปรึกษาร่วม : ศ. ดร. เฝิง จงผิง, 143 หน้า.

จุดประสงค์ของการเรียนการสอนระบบเสียงภาษาจีนกลาง คือ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบเสียงภาษาจีนกลาง และสามารถออกเสียงได้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการพูดภาษาจีนได้อย่างคล่องแคล่ว การสอนระบบสัทอักษรภาษาจีนกลางอย่างไรให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นหัวข้อสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ งานวิจัยนี้มีการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การศึกษาความเป็นมาของระบบสัทอักษรภาษาจีนกลาง การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาจีนกลางกับภาษาไทย เด็กกับการเรียนภาษาที่สอง การวิจัยนี้เน้นเฉพาะความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติในสภาพแวดล้อมที่ใช้ภาษาไทย ครูจะนำความรู้เกี่ยวกับระบบสัทอักษรภาษาจีนกลางแบบที่เข้าใจง่ายไปสอนนักเรียนได้อย่างไร นอกจากนี้คิดหากระบวนการสอนที่เป็นวิทยาศาสตร์ และเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เป็นอุปสรรคของการเรียนการสอนระบบสัทอักษรภาษาจีนกลาง ประกอบด้วย 1) อิทธิพลของภาษาแม่ 2) สภาพแวดล้อมที่มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย 3) การขาดกระบวนการสอนที่ดี ดังนั้น สำหรับอุปสรรคในการเรียนการสอนภายใต้สภาพแวดล้อมที่ใช้ภาษาไทย ครูควรจะมีใจและความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสอน จากการศึกษาเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ในด้านต่างๆ เกี่ยวกับวิธีการสอนระบบสัทอักษรภาษาจีนกลาง การสอนระบบสัทอักษรภาษาจีนกลาง อาจแบ่งการสอนเป็น 3 ส่วน ดังนี้ การสอนพยัญชนะ การสอนสระ และการสอนวรรณยุกต์ นอกจากนี้จากประสบการณ์การสอนผู้วิจัยได้คิดค้นวิธีสอนที่เหมาะสมกับการสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนนานาชาติที่อยู่ในประเทศไทยได้โดยมีวิธีการสอนแบบต่างๆ เช่น การตั้งชื่อตัวอักษร การสาธิต การเชื่อมต่อทางความคิด การเปรียบเทียบ การเล่านิทาน เป็นต้น งานวิจัยนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นข้อมูลอ้างอิงให้กับผู้สอนภาษาจีนกลาง ยังสามารถทำให้งานวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาจีนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้ยังได้เสนอทิศทางเกี่ยวกับการวิจัยภาษาหน้าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักวิจัยในอนาคต

ภาควิชา.....ภาษาตะวันออก..... ลายมือชื่อนิติศิต..... *Shu-Chuan Chen*.....
 สาขาวิชา...ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ.. ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา... *จินตนา ชันวานวิวัฒน์ บาร์ตัน*.....
 ปีการศึกษา.....2550..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม... *Peng Zong ping*.....

SHU-CHUAN CHEN: 針對泰國國際學校小學生學習「漢語拼音」之教學法 (A METHODOLOGY FOR TEACHING HANYU PINYIN TO ELEMENTARY STUDENTS AT INTERNATIONAL SCHOOLS IN THAILAND.) 導師: ASSISTANT PROFESSOR JINTANA THUNWANIWAT BARTON, Ph.D., 副導師: PROFESSOR PENG ZONGPING, Ph.D., 143 頁

漢語語音教學的目的, 是使學習者掌握漢語語音的基礎知識和發出正確的漢語語音, 為流利的口語溝通紮下根基。然而, 教學對象為泰語環境下的小學生, 情況又有所不同。從兒童心理學的角度看, 這一時期的孩子活動度大, 可塑性強, 想像力豐富, 擅長記憶與模仿, 但專心度低, 理解力差。如何教這樣的學生學好漢語拼音, 是本文提出的核心問題。本文在多方面收集、研討相關文獻, 如: 《漢語拼音方案》的由來及制定規則, 漢、泰語音對比分析, 兒童與第二語言學習發展等的基礎上, 著重研究面對泰語環境下國際學校小學生的不同需求, 教師如何將《漢語拼音方案》的專業知識詮釋為淺顯易懂的常識教授給他們, 並創造科學、有效的教學法作為輔助手段。本研究結合本人的教學實踐說明, 以上方法不僅可以有效地將中文拼音傳授給教學物件, 而且在幫助學生鞏固漢語語音基礎方面, 也具有良好的效果。

本研究結果發現, 造成漢語拼音學習與掌握困難的原因有, 一、母語本身的干擾; 二、多語環境的限制; 三、教學手段的匱乏。因此, 對泰語環境下小學生出現的學習難點, 教師應有充分的了解, 並具備對所要教授的理論認識。經筆者對《漢語拼音方案》教學方法的分析比較和全面研究, 分別歸納整理出了教授《漢語拼音方案》聲、韻、調的具體方法, 並對在教學實踐中創造的、適合泰國當地國際學校小學生使用的若干教學法進行了初步總結, 如: “字母代表稱謂法”、“誘導法”、“聯想法”、“比較法”、“說故事法”等, 不僅為相關的漢語教師提供了教學參考, 而且在一定程度上填補了這方面的研究空白。本文並提出了今後的研究方向, 以期對後來者有所裨益。

系別.....東語系.....
專業名稱....中文(作為外語教學)碩士國際課程
學年.....二〇〇七年.....

研究生 *Shu-chuan Chen*
導師 *Jintana Thunwanawat Barton*
副導師 *Peng Zongping*

致謝

能完成這篇論文，要感謝的人真的很多。

首先要感謝泰國朱拉隆功大學文學院東語系漢語專業的各位師長，讓我有進一步進修的機會。同時也要感謝系裏的所有老師和台師大華語文研究所的師長們，由於您們給與我專業的指導和知識，賦予我反思的能力，使得我在教學上能夠更專業更寬闊的提供學生漢語知識，就像您們所給予我的。

其次感謝吳雅慧博士和彭宗平教授，不但在論文進行時在觀念上不辭辛勞地指引和提醒，還在精神上以給予相當的鼓勵與關懷，亦師亦友的情感，關鍵時刻諸多瑣事的督促，都令我銘記在心。當然，還要謝謝漢語專業班的同學們，尤其是柯偉智，對於不太懂泰語的我，給予莫大幫助。

最後要感謝的是公、婆仁慈的體諒和先生代勞照顧家庭的辛苦，以及遠在臺灣的雙親隨時給予打氣；還有身邊關懷我的好友，在我論文寫作過程中，慷慨鼎力相助，你們所不求回報的付出都讓我由衷感激，在此，再次地表示我至深的謝意。

目錄

中文摘要	iv
英文摘要	v
泰文摘要	vi
第一章 緒論	1
1.1 研究動機	1
1.2 研究目的	2
1.3 研究的重要性	3
1.3.1 語音學習之重要性	3
1.3.2 漢語語音特徵	3
1.4 研究範圍	4
1.5 名詞釋義	4
1.6 本論文架構	5
第二章 文獻探討	7
2.1 漢語語音沿革	7
2.1.1 漢語語音簡史	7
2.1.2 聲韻結構拼音的觀念	8
2.1.2.1 從詩經看華語拼音觀念的形成	8
2.1.2.2 拼音方法的產生	9
2.1.3 「北京話」成為國家標準語之緣由	9
2.1.3.1 國家標準語訂定的重要性	9
2.1.3.2 「北京話」成為標準語	9
2.1.4 漢語拼音歷史回顧	11
2.1.4.1 歷史回顧	11
2.1.4.2 標音方式之沿革	12
2.1.4.3 注音符號	13
2.1.4.4 漢語拼音	14

2.1.5	漢語拼音製定原則	15
2.2	語音的基礎	17
2.2.1	語音學的五大過程	17
2.2.2	發音的生理構造	17
2.2.2.1	肺、橫膈膜	18
2.2.2.2	聲帶	18
2.2.3	發音四要素與漢語語音關係	19
2.2.3.1	音高	19
2.2.3.2	音長	19
2.2.3.3	音強	19
2.2.3.4	音色	20
2.3	漢、泰語音對比	20
2.3.1	漢語、泰語輔音系統分析比較	21
2.3.2	漢語、泰語母音系統分析比較	23
2.3.3	漢語、泰語聲調系統比較分析	26
2.4	兒童的語言發展相關文獻探討	32
2.4.1	兒童第二語言學習“關鍵期”	32
2.4.2	腦部語言機制與兒童語言能力發展之關係	34
2.4.3	兒童腦部發展與辨音能力的關係	35
第三章	針對泰國學生的有效的聲母、韻母、聲調教學	37
3.1	聲母教學	37
3.1.1	聲母教學要領	37
3.1.2	聲母教學方法	37
3.1.3	聲母教學應注意事項	40
3.2	韻母教學	41
3.2.1	韻母教學要領	41
3.2.2	韻母教學方法	41
3.2.3	韻母教學應注意事項	43

3.3	聲調教學	44
3.3.1	聲調教學要領	44
3.3.2	聲調教學方法	45
3.3.3	聲調教學應注意事項	47
第四章	泰語環境下的漢語拼音教學法	49
4.1	泰國國際學校的中文課程調查	49
4.1.1	Raumrudee International School (RIS)	49
4.1.2	New International School of Thailand (NIST)	50
4.1.3	St. Stephen's International School (SIS)	50
4.2	“拼音歌”（視）、（唱）、（聽）法	52
4.2.1	方法	52
4.2.2	作用	52
4.3	字母“代表稱謂”法	53
4.3.1	方法	53
4.3.2	作用	54
4.4	“誘導法”	55
4.4.1	方法	55
4.4.2	作用	55
4.5	“聯想法”	56
4.5.1	方法	56
4.5.2	作用	57
4.6	“比較法”	58
4.6.1	方法	58
4.6.2	作用	61
4.7	“加調法”	61
4.7.1	方法	61
4.7.2	作用	62
4.8	“說故事法”	62

4.8.1 方法	62
4.8.2 作用	64
4.9 “(i) 影法”	65
4.9.1 方法	65
4.9.2 作用	65
第五章 結論與建議	67
5.1 目前漢語拼音教學中的問題	67
5.1.1 漢語拼音本身的難點	67
5.1.2 學生欠缺學習主動性	68
5.1.3 環境限制，語音糾正困難	68
5.1.4 教法枯燥，教材、教具取得不易	69
5.2 對目前漢語拼音教學中的建議	69
5.2.1 關於漢語拼音本身的建議	69
5.2.2 認清教學對象和教學目的	69
5.2.3 利用課堂常用詞語，循序漸進，日益增加	70
5.2.4 堅持使用“設定句子”	70
5.2.5 重視孩子之“潛能”，按部就班，打好基礎	71
5.2.6 妥善運用教材、教具	71
5.3 對於不同年級拼音教學之建議	71
5.4 對未來研究發展方向之建議	72
參考文獻	74
附錄	79
附錄一：漢語拼音方案解說表	79
附錄二：表一漢語聲母表	82
附錄三：圖3“代表稱謂”的著色活動	83
附錄四：圖4學生自己做的“拼音書”	90
附錄五：“填填看”活動	98

附錄六：英文簡略版..... 99

表目錄

表一	「漢語聲母表」	82
表二	泰語雙唇塞音分屬各級表.....	22
表三	泰語輔音韻尾表.....	22
表四	漢語韻母表.....	24
表五	泰語的部分母音表.....	25
表六	漢語聲調名稱表.....	27
表七	泰語聲調名稱表.....	28

圖目錄

圖一	漢語聲調五度制標記圖.....	26
圖二	泰語五聲聲調圖.....	27
圖三	漢語聲調圖.....	30
圖四	泰語聲調圖.....	31
圖五	泰籍學習者的漢語中介聲調圖.....	31